

A86/38

13 november 1986

ROEMEENS REFERENDUM OVER MILITAIRE REDUCTIES

Het beeld van de Roemeense staats- en partijleider Nicolae CEAUSESCU als het enfant-terrible van Oost-Europa, dat op het gebied van de buitenlandse politiek een eigenzinnige en min of meer onafhankelijke koers volgde, leek de afgelopen jaren meer en meer vergruisd. CEAUSESCU is door de economische malaise in zijn land steeds meer in de armen van het Kremlin gedreven, waardoor zijn speelruimte voor een quasi onafhankelijke buitenlandse politiek tot een minimum beperkt leek te worden.

Na een periode van betrekkelijk stilte rond zijn persoon, slechts van tijd tot tijd onderbroken door geruchten over zijn slechte gezondheid, is CEAUSESCU met het nodige aplomb teruggekeerd op het toneel van de internationale politiek. Twee opmerkelijke initiatieven, naar alle waarschijnlijkheid vooral bedoeld om zijn geschonden reputatie enigermate op te krikken, brachten hem terug in de schijnwerpers.

Allereerst was er zijn via de Roemeense schrijversbond gelanceerde initiatief voor een ontmoeting tussen linkse Israëliërs en leden van de Palestijnse bevrijdingsorganisatie PLO. Naast de nodige publiciteit voor Roemenie leverde deze bij voorbaat mislukte onderneming CEAUSESCU slechts een officieel Israëliësch protest op, bij monde van premier SHAMIR. Toch wordt niet verwacht, dat de diplomatieke betrekkingen tussen beide landen zullen lijden onder deze gebeurtenissen, gelet op het belang dat beide staten hechten aan hun onderlinge betrekkingen.

Even spectaculair, maar minder snel tot mislukken gedoemd, lijkt het initiatief van het Roemeense staatshoofd om zijn plannen voor een vijfprocents reductie van troepen, wapens en militaire uitgaven, door middel van een referendum aan de Roemeense bevolking voor te leggen.

ROEMEENS REFERENDUM OVER MILITAIRE REDUCTIES

Reeds in maart 1986 hield CEAUSESCU een pleidooi voor een wereldomvattende reductie van de bewapeningsuitgaven met 25-30% in de periode tot 1990 en - op zijn minst - met 50% tot het jaar 2000. Tijdens een bijeenkomst van het hoogste politieke orgaan van het Warschau Pact, het Politiek Consultatief Comité (PCC), in juni daaropvolgend in Boedapest, leken de militaire bondgenoten een eind tegemoet te komen aan de Roemeense wensen, toen aangekondigd werd dat er gestreefd zou worden naar een wederzijdse reductie van 25% in 1990. Kort daarop gaf CEAUSESCU in een rede voor het CC-plenum van de CP-Roemenie evenwel te kennen dat zijn land meer had willen bereiken. Volgens welingelichte kringen zou de Roemeense delegatie tijdens de PCC-bijeenkomst bij de bondgenoten aangedrongen hebben op eenzijdige stappen als teken van goede wil tegenover de NAVO.

Toen er binnen het Warschau Pact geen enkele bereidheid bleek te bestaan tot het geven van een gezamenlijk eenzijdig signaal, lanceerde CEAUSECU op 4 september tijdens een rede voor Roemeense arbeiders een oproep aan alle Europese staten om over te gaan tot reductie van hun troepen, bewapening en militaire uitgaven, ongeacht of er op korte termijn multilaterale accoorden over wapenvermindering zouden worden bereikt. Tevens kondigde hij aan zelf het goede voorbeeld te zullen geven, evenwel pas nadat dit voornemen via een referendum zou zijn voorgelegd aan het oordeel van het Roemeense volk.

Nu voorzag de Roemeense grondwet niet in het houden van een dergelijke volksraadpleging. Doorgaans mogen Roemenen slechts van tijd tot tijd hun stem geven aan een afgevaardigde voor de Nationale Vergadering of een lagere overheid, om achteraf in het partijblad Scinteia te lezen dat zo iemand vrijwel unaniem is gekozen. Vandaar dat de 369 leden tellende Grote Nationale Vergadering op 24 oktober bijeengeroepen werd om behalve de reductie-plannen goed te keuren, ook de grondwet te wijzigen, teneinde een referendum mogelijk te maken. Tegelijkertijd werd bepaald dat de volksraadpleging op 23 november zou plaatsvinden.

In de Scinteia van 6 november werd het referendum bij decreet afgekondigd, waarbij een copie van een desbetreffend stembiljet werd afgedrukt. Ook de jongeren tussen 14 en 18 jaar worden in de gelegenheid gesteld hun oordeel te geven, zoals blijkt uit een ander stembiljet dat staat afgedrukt. Deze stemmen tellen niet mee bij de bepaling van de officiële uitslag, doch zullen CEAUSESCU in staat stellen erop te wijzen dat zijn ontwapeningsvoorstellen een nog breder draagvlak hebben in de Roemeense samenleving dan de uitslag van het referendum al zal doen vermoeden. Over de uitslag is namelijk weinig twijfel mogelijk. Reeds op 9 september wist het officiële Roemeense persbureau Agerpres te melden dat "Roemenie, overeenkomstig de aankondiging van president CEAUSESCU, heeft besloten om troepen, wapens en militaire uitgaven met 5% te verminderen voor het einde van dit jaar". Afwijken van de door de "conducator" aangegeven weg is voor de stemgerechtigde weliswaar mogelijk door "NU" aan te kruisen, doch deze loopt daarbij wel risico omdat zijn anonimiteit is blijkens het stembiljet niet echt gegarandeerd is.

Județul . . . . .
 Comuna (orașul) . . . . .
 Municipiul . . . . .
 Sectorul municipiului București . . . . .
 Unitatea . . . . .

BULETIN DE VOT

privind participarea cetățenilor la referendumul în legătură
 cu reducerea, de către Republica Socialistă România, cu 5
 la sută, a armamentelor, efectivelor și cheltuielilor militare

Nr. crt.	Numele și prenumele	Domiciliul	Sinteți de acord cu reducerea, de către R.S. România, cu 5%, a armamentelor, efectivelor și cheltuielilor militare ?		Obs.
			„DA”	„NU”	

Județul . . . . .
 Comuna (orașul) . . . . .
 Municipiul . . . . .
 Sectorul municipiului București . . . . .
 Unitatea . . . . .

BULETIN

privind consultarea în cadrul referendumului a tinerilor, în
 vîrstă de 14-18 ani, în legătură cu reducerea, de către Re-
 publica Socialistă România, cu 5 la sută, a armamentelor,
 efectivelor și cheltuielilor militare

Nr. crt.	Numele și prenumele	Domiciliul	Sinteți de acord cu reducerea, de către R.S. România, cu 5%, a armamentelor, efectivelor și cheltuielilor militare ?		Obs.
			„DA”	„NU”	

NOTĂ : Anexele nr. 2 A și 2 B la decret se publică în Buletinul oficial al Republicii Socialiste România.

VERTALING:

District:
Gemeente (stad):
Sector van de stad Boekarest:
Eenheid:

STEMBILJET:

Betreffende de deelname van de staatsburgers aan het referendum over de vermindering met vijf procent van de bewapening, de sterkte en de militaire uitgaven door de Socialistische Republiek.

nr. van de kaart // naam en voornaam // woonplaats //
 Gaat U accoord met de vermindering van 5% door de S.R. Roemenie van de
 bewapening, de sterkte en de militaire uitgaven //
 aanmerkingen

„JA” // „NEE”.

Ongeacht de uitslag van het referendum staat vast dat Roemenie haar militaire uitgaven fors zal verminderen, teneinde - en dat lijkt een belangrijks achterliggend motief voor de hele operatie - fondsen vrij te kunnen maken voor verbetering van haar zieltogende economie.

Daarnaast moeten de ontwapeningsplannen de reputatie van CEAUSESCU, zowel "thuis" als onder de westerse en niet-gebonden landen, verbeteren. Het is tekenend dat de presentatie van de reductie-plannen gepaard gaat met een diplomatiek offensief dat erop gericht is de vredeswil en de redelijkheid van het Roemeense volk en zijn leider aan de wereld voor te houden.* Tot op heden heeft het Roemeense initiatief internationaal echter nog maar weinig weerklank gevonden. Slechts de Griekse premier Andreas PAPANDEOU heeft zijn vreugde uitgesproken over de plannen. Anderen, Roemenie's bondgenoten inclusief, hullen zich in stilzwijgen.

Voor het thuisfront moeten de ontwapeningsinitiatieven aantonen, dat er nog steeds sprake is van een autonome buitenlandse politiek, die direkt zal bijdragen aan de welvaart van het vaderland. Weinig Roemenen zullen daar echter nog veel geloof aan hechten als straks in de winterse koude de energietekorten van het land zich extra zullen doen gevoelen. De ontevredenheid zal zich bovendien uitstrekken tot de militairen, die al hebben laten doorschemeren weinig gelukkig te zijn met de reductie, omdat ze niet gepaard gaat met een huns inziens noodzakelijke modernisering van het defensie-apparaat.

Ook Moskou zal weinig gelukkig zijn met deze ontwikkelingen. Juist op het moment dat het Kremlin erin geslaagd scheen te zijn CEAUSESCU in de pas te laten lopen en de buitenlandse politiek van de lidstaten van het Warschau Pact door regelmatige consultaties te coördineren, hebben de Roemenen hun oude rol van stoorzender in het bondgenootschappelijke overleg hernomen. Afgewacht moet worden hoe de Sovjet-Unie hierop zal reageren.

---

*Zie recentelijk het gesprek met de 1e secretaris van de Roemeense ambassade in Den Haag, IONESCU, in het dagblad de Waarheid.